

KISLEXIKON

JÁSZBERÉNY LEGÚJABB TESTVÉRVÁROSÁRÓL AZ USA-BELI SEDALIARÓL

Alapadatok, távolságok. A Missouri államban fekvő kisváros hozzávetőleg 9400 km-re fekszik Jászberénytől. New York 1883 km-re, a legközelebbi nagyváros Kansas City 137 km-re van Sedaliától. A város lakóinak száma 1990-ben 20 049, a hozzá csatlakozó önálló közigazgatási körzetben Pettis megyében 35 437-en élnek.

Egészségügy. A városban 185 ágyas kórház működik. A megyében 57 orvos és 28 fogorvos dolgozik.

Idegenforgalom, vendéglátás, szórakozás. Több mint tízféle szálláslehetőség, mozik, golfpályák, tekepályák, tenispályák, és egyéb sportolási lehetőségek várják a látogatókat. A városka csaknem ötven éttermében és kocsmájában (pub) amerikai, kínai, olasz és mexikói ételekből választhatnak a vendégek.

Ipar, foglalkoztatottság. A hetvenes években lezajlott fejlesztések nyomán jelentős ipar épült ki a városban és a megyében. Több, mint negyvenféle ipari tevékenységet űznek, közülük a kábelgyártó cég és a baromfifeldolgozó a legjelentősebb. Akad egy magyar származású gyártulajdonos is, aki villanymotorok gyártására szakosodott. (Sandor Corporation.) A munkanélküliség 7,2 %-os, ami 1346 regisztrált munkanélkület jelent.

Kultúra. 225 civil szervezet képezi a közösségi és kulturális élet alapját. Szimfonikus zenekart, amatőr színházat és számos további művészeti együttest működtetnek. A városban tekintélyesnek minősíthető, 181 000 kötetes könyvtár található.

Mezőgazdaság. Kiemelkedő szerepet játszik Pettis megye gazdasági életében. A körzet összes földterülete 439 000 hektár. 1987-es adatok szerint a farmok 9,8 %-ának forgalma meghaladta a 100 000 dollárt. A továbbiak számára a mezőgazdaság kiegészítő jövedelemforrást jelent a más ágazatokban dolgozók és családtagjaik részére, hiszen a földek többségét részmunkaidőben vagy családi farmként művelik meg. A farmok forgalmának megoszlása:

10 000 \$ alatt	47,8 %
10-50 000 \$ között	32,7 %
50-99 000 \$ között	9,6 %

Az agrárszektorban a tőkekoncentráció mellett egyre inkább jellemző a birtokok koncentrációja, melyet a következő adatok szemléltetnek:

Év	Farmok száma	A farmok összes földterülete ha	Egy farm átlagos területe ha	A föld és az épületek értéke ha
1950	2381	408 193	171	65,60 \$
1969	1656	407 169	246	238,01 \$
1978	1380	373 656	271	772,00 \$
1987	1323	372 422	281	610,00 \$

Missouri, szövetségi állam az USA középső részén 115 megyével. Területe 180 516 km², lakosainak száma: 5 141 000. 1821-ben az ún. Missouri-kompromisszummal huszonegyedikként vették fel az Unióba, székhelye: Jefferson City. A vidék átmenet a

csapadékos Kelet és a száraz Nyugat között: területén fennsíkok és síkságok követik egymást. Legmagasabb pontja a Mt Taum Sauk (540 m), a Missouri-folyó kétfelé osztja, északi része nyílt préri, ahol a gabonatermelés (búza, kukorica) és állattenyésztés (baromfi és a szarvasmarha) jelentős. Délebbre az Ozark-fennsík erdőségei jellemzőek. Texas után ebben az államban van a legtöbb farm. A legfontosabb iparágak: gépgyártás, élelmiszer- és vegyipar, kőolajfinomítás.

Műemlékek. (Ld. képeinken) A történelmi belvárosban sok szép régi épület található. A több tucatnyi jellegzetes épületen a különféle stílusok keveredése és ötvöződése adja meg Sedalia sajátos hangulatát. A *Koppen Trust Building*, a belváros a román stílus újjáélesztését példázó, tornyokkal és egyéb faragásokkal gazdagon díszített, attraktív, várkastélyt idéző épülete. A *Szent Szív katolikus templom* építése során a gótika elemeit alkalmazták. A *Harris House* remekbe szabott, téglából készült épület, amelyben a román és a viktoriánus elemek keverednek. Különösen értékesek a díszes erkélyei, a színes üveglakai és a kőből készült díszítő elemek.

Nevezetes események, látványosságok. Az egyik kiemelkedő esemény a Scott Joplin Fesztivál, amelyet a névadó fiatal zongorista emlékére júniusban rendeznek, amikor Sedalia a *ragtime* egyik központjává válik. A fesztiváltól is nagyobb közönséget vonz a minden év augusztusában sorra kerülő Missouri Állam Vására. A 396 hektáron elterülő vásár területén kiállítócsarnokok, pavilonok, istállók, lovasbemutatók, autóversenyek és más sportesemények várják az érdeklődőket.

A két kiemelkedő eseményen kívül a karácsonyi fesztivál, a márciusi Szent Patrick napi felvonulás, majd a június 4-i ünnepségek, és a szeptemberben rendezendő Katy Trail Rally kerékpártúra teszik vonzóvá és változatossá a kisváros életét. Az utóbbi versenyt egy óriási parkban, gyönyörű környezetben kiépített 230 mérföld hosszú kerékpárúton rendezik.

Oktatás. Pettis megyében 1993-94-es tanévre 4288 diák iratkozott be öt elemi- és két középiskolába, akikkel 193 tanító, ill tanár foglalkozik. Az állami iskolákon kívül hat egyházi, ill. magániskola működik. Hozzájuk jóval kevesebb tanuló (380) jár és lényegesen kevesebb a pedagógusok száma is (36). Érdemes kiemelni, hogy több iskola foglalkozik iskola előtti és posztgraduális képzéssel. Sedaliában és a körzetben négy egyetem, illetve főiskola működik.

Pettis County. Pettis megye, közigazgatási, tervezési egység Sedalia mellett. A körzet fejlesztésére szerveződött a Sedalia Pettis County Development Corporation (= Sedalia Pettis megye Fejlesztési Társasága).

Testvérvárosi szövetség. A szövetség helyi szervezetének 15 tagja van, ők kezdeményezték a két város közötti kapcsolatfelvételt. Elnökük: Don Brandes vállalkozó, a tagok között könyvelő, mexikói étterem tulajdonosa, újságíró, tanár, nyugdíjas található. Augusztusi látogatásuk alkalmával a Jászsági Évkönyv számára is megerősítették, hogy érdekeltek a testvérvárosi kapcsolatok kiterjesztésében:

A l í r á s o k !!!!!k

Tömegkommunikáció. A városban és a megyében 1 napi és 2 hetilap jelenik meg. Mindezekon kívül 3 rádió és 7 tv csatorna működik.

Történelem. A várost 1857-ben alapította George R. Smith tábornok, aki számolt a városba érkező vasútvonallal. Elképzelése bevált, hiszen a Pacific Railroad 1861 januárjában befutott a városba. 1866-68 között Sedalia élénk forgalmú várossá vált. Akkoriban főleg a hosszú utazástól megfáradt marhapásztorok találtak itt szállást és szórakozási lehetőségeket.

Feljegyezték, hogy a cowboyok csak 1866-ban több, mint 168 000 marhát tereltek a sedaliai végállomásra, hogy onnan aztán Keletre szállítsák azokat.

A századfordulóra Sedalia virágzó várossá vált, 1890-ben már 15 231 volt a lakosok száma. 1899-ben rendezték meg először Missouri állam vásárát, amelyre azóta is rendszeresen sort kerítenek. A vásár jelentősége messze túlnő a város határain, annál is inkább, mert ez a harmadik legnagyobb kiterjedésű vásárterület az Egyesült Államokban.

Vallás. Pettis megyében 25 felekezetnek 69 temploma van. Közülük 66 protestáns (többségük methodista), 2 katolikus templom és 1 zsinagóga is található.

(Sedalia Pettis County Development Corporation anyagaiból fordította: Bangócsné, Telek Éva.)